

Kõivupuu Marju jutt

kassi mänguasast

Kae lk 2

Horoskoop 2018.

aastagas

Kae lk 3

Kuis läti tütrik kogõ-

mada Eestimaalõ essü

Kae lk 4

9 7714061922005

PILT UMA LEHE ARHIIVIST

Savvusann talvitsõl Võromaal. Võromaa savvusannakombõ omma mi perimüskultuuri tähtsä ja tunnõt osa.

Vana-Võromaa kultuuri-programm uut taotluisi

Kooni 15. vahtsõaastakuu pääväni saa Vana-Võromaa perimüskultuuri programmist küssü projektele tukõ.

Vana-Võromaa perimüskultuuri programm 2018–2021 jakkas varatsõmpi Vana-Võromaaga kõüdetüisi programmõ tsihte.

Tahetas hoita Vana-Võromaa kultuuri ja keele umaperrä, elolaati, kombit ja mõistmüisi, hoita kimmänä võro keele ja

perimüsligu kultuuri keskkunda, laenda võro keele tarvita mist ja saia kimmämbäs Võro kultuuriruumi kogokunda.

Lisas paikkunna perimüskultuuri hoitmisõlõ peetäs tähtsä s ka võro keele ja kultuuri pruukmist täämbädse päävä muudsan meediän.

Teedüst programmi ja taotlõmisõ kotsilõ saa mano kodolehe päält www.rahvakultuur.ee.

UL

Vahtsõliina piiskoplinnus ots müügi- ja turundusjuhti

Vahtsõliina piiskopilinnusõ mano otsitas ehitämisen olõva keskao teemapargi turundus- ja müügijuhti. Päämidselt piäs linnussõ man tüüle nakkav inemine turundama valmis saavat linnussõkompleksi, tegemä aastaplaanõ, ku vaia, ka ekskursiooni juhtma.

«Mi olõmi tan kõik säändse, et ku vaia, piät kõkkõ tarvilit

tegemä,» ütelf linnusõ esänd Traageli Ivar.

Kandidaadilt oodõtas hääd suhtlõmisõ ja kõrraldamisõ mõismist ja häid mõttit Vahtsõliina linnussõ tuntus tegemisel. Tähtsä om ka kiili mõistminõ, valmisolõk miiskunnaga tüüd tetä ja varatsõmb müügi- ja turundustüü kogõmus.

Huviliidsi käest oodõtas hindäkitmise paprit ja eloluku 15. vahtsõaastakuus. Teedüst saa mano Traageli Ivari käest, tel 509 6301.

UL

Viaparandus: Räpinäl om uma raamadupuut

Mineväkõrdsõhe Umma Lehte lipsä sisse üts kõva liialdus – periselt om Räpinäl raamadupuut tävveste olõman.

«Joulukuul olf meil müük elävämb. Kõgõ inämb ostõti Mikita Valduri «Kukeseene kuulamise kunsti», Relve Hendriku «Kiviaja puudutus», Kaasiku Ahto «Pühapaikade teejuhti» ja tervendüskallendrit «Aastaga haigustest priiks». A ostõti ka hulk hüvvi latsiraamatit,» ütles Räpinäl raamadupoodi müügikonsultant Asi Anu.

Timä sõnno perrä või raamaduariga Räpinäl inämb-vähämb rahul olla. Päält raamatidõ kauplõs puut viil kunsti, kontorikaupu, postkaartõ ja lavvamängõga.

Asi Anu löüd, et Räpinä inemiisi huvi raamatidõ vasta om küländ suur. Ja ku ka raamatit osta ei jõuta, kävvas iks kaeman, määnest vahtsõt kirändüst vällä om tulnu.

«Piämi taad väikut puuti üten imä Tolmuski Marega katõkõistõ. Timäl saa vahtsõ aasta radokuul seod puuti juhitus joba 47 aastakka,» seletäs Asi Anu.

Uma Leht suuv Räpinä raamadupoodilõ joudu ja vastapidämist!

UL

Savikunstnigu aastatsõõr

RAHMANI JAN

«Aasta pümmemb aig om üle eletü, nüüt lätt õnnõ valgõmbas,» rõõmustas savikunstimiis Rumvolti Aivar. Tälle miildüs ellä rohkõmb luudusõ perrä, tuuperäst pidä tä püürüspäivä tähtsämbäs ku aastavahetust. A mõnõ kombõtäütmise, näütüses tinavalaminõ, omma täl iks aastavahetüsõs kah.

Lännüt aastat pidä savikunstnik ja oppaja Rumvolti Aivar kõrdalännüs. «Vast kõgõ suurõmb asi olf näütüs. Inne taad olf viimäne suurõmb uma tõie näütüs kümme aastakka tagasi. Hää külh, et trehväs juubõliga üten, a mu jaos numברי väega midägi ei tähendä. Näütüse ettevalmistusõ man või huug üle minnä ja sis om taa rohkõmb kohustus, väega ikäv tetä. A seokõrd lätš kõik üten jutin, umbõs aastak aigu tei näütüsetõid. Mu arust sai peris hää,» kõnõlõs Aivar umast juubõlinäütüsest «Tummõtsõõr».

Nigu ütles ka nimi, omma Rumvolti vahtsõmba tüü tummõ, tettü mustast savist. Tuu om sääne savi, kohe sisse segätäs ravvaoksiidi ja mangaanoksiidi.

RAHMANI JANI PILT

Rumvolti Aivar uman tüütarõn, käen mustast savist tett pilt.

«Väega illos matt, tükk aigu sai otsitus. Taa om sääne dekoratiivnõ, supikaussi taast ei tii, a ei olõki vaia egäst savist supikaussi tetä,» seletäs Rumvolti Aivar. Tummõmbat värvi ei piä tä hellest halvõmbas, ütles, et tuu om lihtsäle asju tõõnõ puol.

Päält ummi tõie tegemise om Aivar ka oppaja. Avatud Ateljee galeriin lätt joba kümnes aastak savioppust. Oppus om savitüü man timä meelest täht-

sä. «Väega pallo om häid inemiisi, kes kirotasõ projekti ja saava ahokõsõ. A nä ei tulõ tuu pääle, et A-d ja B-d selges oppi. Säält tulõ säänest üttemuudu värki, miä om opitu internetist ja tuud om hallõ kaia. Hää om, ku saa kedägi avita järe pääle, tehnilise värgi, kuis midä tetä,» seletäs tä.

Aivaril om ka suur suuv vahtsõs aastas: «Väega hää olõs, ku lääsi käümä kunstimaja ehitüs.

Tuud om võrokõisilõ vaia, säändse suurusõga liinan, nigu Võro, piässi kunstimaja olõma,» seletäs tä.

Võro liina kõgõ vanõmba puumaja ehitämist Võro kunstimajas vidä iist Aivari naanõ, kunstnik ja galeriipidäjä Rutu. Hulga tüüd om tettü, no otsitas rahha, et ehitüs käümä ja 2020. aastagas Võro liina kõrralik kunstimaja saia.

Peris- ja muinasluu läbi Võromaa inemiisi

RAHMANI JAN

Vana aasta lõpun sai kultuuri- ja muusigamiis Kelbä Heiki valmis raamadu, kon kirän 17 juttu Võromaa inemiisist. Jutu kumpasõ periselo ja vällämõtõldu piire, a andva kõrralidsõ pildi Võro liina ja timä ümbrekunna aoluust.

Raamadu «Elu ongi muinasjutt» autor Kelbä Heiki seletäs, et naa jutu, miä raamatus omma saanu, andva edesi Võromaa ello ja Võro inemiisi olõmist kõgõ lihtsämbän tähendüsen. «Mi tihtsäle näemi õnnõ suuri kujjõ, a samal aol om mi ümbre inemiisi, kelle elo ei olõ mitte veidemb kirriv ja kelle perrä kujonõsõ mustri, midä või nimmata mi uma Võromaa mustri-tõs,» kõnõlõs tä.

Naid juttõ, miä raamatus omma saanu, kirotf Kelbä Heiki kuus aastakka. Kotussõ, mink tegemiisist lukõ saa, omma Väimelä kant, Sõmmõrpalo ja Võro liin. Kelbä Heiki ütles,

RAHMANI JANI PILT

Kelbä Heiki näütäs umma raamatut Katariina allee pääl. Ka üts raamadu juttõst kõnõlõs majast säälsaman kõrväl.

et nuu omma timä ja timä edevanõmbidõ jaos tähtsä kotussõ.

«Ka pildi, miä omma raamatulõ valitu, omma inämbüisi peri mu vanõmbidõ ja vanavanõmbidõ albumõst,» ütles tä.

Vanõmbidõ ja vanavanõmbidõ juttõst omma algusõ saanu ka inämbüs juttõ tegeläisist. A pallõdõn juttõn ei massa otsi ütte kimmäst prototüüpi. «Periselt omma tegeläse mitmõst kokko kirotõdu, ku paar tükkü

vällä jättä. Raamatust ei masaki otsi tuud, kiä nä olli, tulõ nätä, et nii eleti,» seletäs Kelbä Heiki.

Ka tuu kotsilõ, et juttõn ei lää kõik väega häste ja om ka hulga hirmsat, om Heikil seletüs: «Elo ei piä ega saaki roosilinõ olla, a elon tulõ nätä ruusõ!»

256lehekülelidse kõvvu kaasiga juturaamadu om kujondanu Vaheri Marika.

ARVUSTUS: väärt raamat

Üts asi om kül tävveste selge: tego om väärt raamatuga. Tan ei olõ tett asjo ilosambas, ku nä omma, ja mõni lugu jääs peris hinge kriipmä. Taa om raamat aost, innekökkõ minevää aastasaa töösõst poolõst.

Kokko andva neo luu küländ hää pildi tuust, kuimuudu esi põlvkunna omma Võromaal elänü. Mu jaos tull kõgõ inämb ello vällä kooli- ja portreelugudõst. Ja kuigi täämbädse ao lugõjalõ võiva mõnõ kooli- ja kodo- ja muu vägivallaga kõüdetüisi asju miildetulõtamisõ ruusõ vai usk-mada olla, omma nuusama juhtumisõ seo raamadu rosinis.

Hulk tegeläisi kõnõlõs raamatun võro kiilt. Et tego om juttõga Võromaast, sis om tuu loomulik. Kõgõ parõmbalõ tüütäs säändse vöttõ tarvitaminõ luun, kon kats võrokõist piät umma eloluku eesti keelen kirja pandma.

Häti om muidoki kah. Paarin kotussõn om autor kumbanu hää ja halva maitsõ piire. Ja ma es saa lugõjana häste joonõ pääle muinasjuttõga raamadu lõpun. A tõrvatsilka nuu hädä kokko vällä ei anna. Nii et mass hinnäst edimädsest, küländ rassõperätselt kirja pant jutust läbi jürrä, edesi lätt laapsampa ja lugõmisõmõno om kimmäs.

RAHMANI JAN

KÕIVUPUUVUTT

Täüs patareidega vahtsõhe aastahe

Iks om usutu, et aastagavaihtus mõotas tulõvat aastakka. Tuuperäst proovitas olla rõõmsa, süvvä hääd süüki, saia inemiisiga kokko. Aastavaihtus aol ei tii inemise inämbüisi tüüd, a võtva mõnõ päävä puhkamisõs. Tuud nimmatas muudsambal aol patareide laatmisõs.

Ka telekas om täämbädse ao vahtsõ aasta vastavõtmisõ man tähtsä ütlenlööjä. Kaias, määndse nafasaatõ seokõrd omma, poolõ kõrvaga kullõldas ka presidenti.

Nii võigi juhtuda, et suurõst klõpsmisõst saava vahtsõ aasta edimäidsil päivil telekapuldi patarei tühäs. Aasta alostus om hää aig ka nuu patarei kõrraga ja süsteemi perrä vällä vaihta. Ja ku patareide ostmisõs joba lätš, sis olõs mõistlik üle kaia ka egasugumaidsi anduridõ (suids ja vingu) patarei. Sis om tullõv aastak jäl hoolõlda.

Hüvvä vahtsõt aastakka kõigilõ Uma Lehe lugõjilõ!

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.
Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin
E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21
Kodoleht: umaleht.ee
Molovihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee
Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee
Keeletoimõndaja: Laivi Org, laivi.org@wi.ee
Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:
Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee
Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

KATS TUHAT KATÕSATÕIST

midä tuu tuu aasta
kats tuhat katõsatõist
kui ma tiissäi teile kah
õkvalt kõnõlda võissi

Igor Mang timä küll pallugi
üüldä tuu pääle mõist
a no timäl lätt puul vai esiki
kats kõrda puul lätt võlssi

arvada om et tulõ pikk
tuu kats tuhat katõsatõist
vaivald küll et mineväst
aastagast pallu lühkümb

kümne kuuga jaku saat
aasta kõigist tõist
kümnet tunni egä päiv
mõtõ ei olõ kül nühkü

arvada om et tulõ hää
tuu kats tuhat katõsatõist
valgõt laiku kül kimmäle
hindäst timä ei jätä

teemi kõik pallu ulluisi
ja rõõmu lõvvämi noist
ja ku miil om hää sis elul
vast ei olõki hätä

CONTRA

*Kuimuudu tarõkassi mänguasja sisse patarei panda ja kuis kõik
tuu kokko võissi vaimutervüsele hääd tetä.*

Tarõkassi mänguasja

KÕIVUPUU MARJU,
tarõkassi pidäjä

Tarõkassi vaimutervüs om kõgõ kallimb asi maamuna pääl, selle et ku tarõkassil om ikäv, sis tä võtt ette. Näütüses tüülavva päält vagivahtsõ Mirca Eliade «Uurimusõ usundiluust» ja tsaga ummi terävide hambidõga raamadu kaasõ kunstilidsõlt läbi. Tulõmus peris vinne muudu puupits muiduki ei olõ, no sääne, mis vanast maiu ehtmises tarvitusõl olõ, a umbõs kohegi sinnäpoolõ. Eläjäloomakõsõl tulõva hamba, ja ku hamba tulõva, sis hamba süüdäse. Ja ku hamba süüdäse, sis om vaia süütä. Jürä, tähendäs. Ku kirävarast saa viländ, sis lätt pruuv hambaga kõik potililli läbi. – Ah et üts lätš ümbre? Ah et mulda kah sattõ põrmandu pääle... – No kuulõ, katõjalgnõ, kon pürst, kon kühvli, massa-i egä väiku aša peräst niimuudu hindäst vällä minnä. Närke tulõ hoi-ta, ega nuu kakkõmalda kunstjõhvist olõ-i.

Närke tulõ hoi-ta, tuu om selge. Ja nii lätt inemine tarõeläijde puu-ti ja kaes, kas om määnegi vahtsõnõ tarõkassi mängu-asi müüki tulnu. Õga tarõkassiga om nigu väiku latsõga, kõik aig tulõ mänguasju vaihta ja manu osta, vannust saa virka viländ. No ku palflu taad sulõnuusti õks pillut ja takan ajat... Kas taa om sis mõni tävveväärtüseline kassipõlv?

Inemine kaes tarõeläijde poodin ümbre, kangutas uma rahakoti ravva lõpus rassõ süä-mega vällä ja ost asatamisõs aša, õks säändse aša, mis asi om, muudsa ao tehnikavidi-nä, et esi istut kiiktuuli, rüüpät tsäid ja loet hääd raamatut kõrvalõ ja sis tõsõ käega lasõt pulgast kassilõ tarõ saina pääle verevit valgusträhne ja sis kass kargas tuu perrä kasvai uma naturaalahka kaska sälläst maaha, et kas saa kätte. No kost tä sis saa, muiduki ei saa. Tuu tuu aša mõtõ omgi. Aja tuud verevõt tsäpendüst sainupiten nikavva takan, ku är väsüs ja magama hiit. Sängü pääl magaja tarõkass om ilmkistumalda illus kaeminõ, tuu pildi nägemises või õks veidükese rahha kuluta. Ja ku tarõkass kinäste kerän maka ja nurru lüü, sis säändse aša kaeminõ mõos perädi häste närvitervüsele kah. Õkva nigu elläv feng shui. Ku õnnõ karva nii palflu es ajanu.

Inemine võtt sis tuu kassilõ ostõdu muudsa vidinä peiu ja nakkas uurma, kuis tuu asakõnõ ka tüütäs. Kolm nõpsipatareid omma manu pantu ja mõistu-sõga mõtõlda piäs nuu kuikina tollõ pulga sisse saama, et asi tüüle naanu. Inemine pruuv ütest otsast ja tõdsõst otsast ja viil ütškõrd ütest otsast ja tõdsõst otsast ... no ei olõ sää-nest kotust tettü, kost patarei saanu sisse topi. Edimädsest otsast ei mahu ja tagumanõ ots

e i
tulõ
vällä,
kaku, kuis
tahat. Tarõ-
kass kaes inemise
pusimist suurõ huviga ja täl
nakkas inemisest hallõ – lätt
kaes maja pääl ümbre, leüd
üte ärnätsütedü rõivast roti ja
pand inemise jalgu ette maaha,
et võta no seo, mul parõmbat
olõ-i, mängi no seoga, ku sul
ikäv om.

Õdakus tulõ esäne inemine
kah kodo ja sis nakkami katõ-
kõisi vahtsõst uurma, kuimu-
du õks kassi mänguasja sisse
patarei panda. Esäne inemi-
ne tege edimält kah tuusama
tutva tii läbi – käänd pulga-
kõsõl maaha edimädse otsa,
kost valgus pidänu paistma,
ja saa küland virka selges, et
säält patareid õks sisse ei topi,
ku just kaagebeešnik ei olõ. Pastapleiätsil om niimuudu,
et mõnõl käi vahtsõnõ terä
sisse edimädsest, mõnõl ta-
gumadsõst otsast. A seo kassi
mänguasja om peenemb riist,
ei olõ määnegi pastapleiäts vai
patareilamp, millel egä mats
mõist patareid vaihta. Ku tahat
moodu perrä ellu ellä ja tarõ-
kassi pitä, sis niisama lihtsäle
ei päse.

Proovimi sis katõpääle uuri,
kas tõtõstõ pulgakõsõ taguma-
nõ ots kuikina vällä ei käi. Tuu tähendäs, et noh vast saanu ilma ravvasaagi vai relakat pruukmalda. Veidükese väidsega urgitsõmist, mink man naistõrahvast inemine lätt hirmsalõ närvi, et tõnõ lõikas hindäl veeni läbi vai sõrmõ

REIMANNI HILDEGARDI
TSEHKENDÜS

ostast, tuud viil vaia. A väid-sega tsuskmisõ käugin saa pikäpääle selges, et ku saanu tuu tagumadsõ otsa vällä, sis või trehvädä, et säältkaudu saanu patarei esiki sisse panda. A mis perrä ei anna, tuu om perämä-ne ots. Kablavedämise meetod kah ei avida – tuu tähendas, et üts võtt ütest ja tõnõ tõdsõst otsast ja tõmbas kõgõst jõust hindä poolõ... Perämäne ots om kimmäs ja perrä ei anna. Esätsele inemisele halgahtas miilde, et võinu pruuvi näpits-tangõga. Tuu om hää mõtõ. Tagumanõ ots tulõ vällä ja kõik, mis pulgakõsõl seen om – näütüses lülit, pudõnõs vällä. Imätsel inemisel ei olõ tuust suurt hätä, tä nii väikeist asja ei näe ei palflu silmä ega silmäklaasõga kah. Tarõkass õnnõ tulõ kaes, mis tuu vanamutt säällavva all nellä käpä pääl ruumas, et naanu kah hiiri otsma vai...

Lülit tulõ tagasi panda, tuu om no selge. A minka sa säänest mikrovidinät tagasi topit? Magamistarõst otsi-tas vällä naisi kõgõ tähtsämb tüüriistakomplekt, õks nuu, minka küüdsi kohendõdas. Maniküürmise karbin levvüs kül palflu tarviliidsi asju, a õks jääs veitüs. Naistõrahvalõ halgahtas miilde, et tudõngi-põlvõn sai heegelnõkluga näütüses veinipudõli korkõ vällä

õngitsõdus, ja tä lätt ots pitsi-heegeldämise nõglakõsõ üles. Nuu omma perädu peenükese ja aoluulidsõ tüürista – mam-ma uma. A ega sis inemisel tarõkassi hääs olõ-i minkastki kahto. Esäne inemine mugu pusis õnnõ ja imätsel saa joba viländ, et jätku no perrä – ega mi peris kahju kah es kannä: kolm vagivahtsõ nõpsipatareid olõs nigu ilma massulda ant ja tuu pulgakõsõ võit näütüses võt-miidõ manu kõütä, kolisõs-tiläses häste ja levvõt võtmõ-pundi kotipõhast kinäste üles.

Lätt aigu pallo lätt, lõpus saa lülitikene kuikina paika, patarei kah sisse, a medä es olõ ega tulõ, olõ verrev valgus. Tuu tähendäs – naistõrahvast inemise käen mänguasja es tüütä sukugi, meesterahvast inemise käen siski veidükese tüüf, timäl õks kõrra-paar trehväs, et pulgakõsõ seest vilgahtu ka verevõt valgust. Mis umakõrda kinnüt niigi teedä olõvat teooriat, et mehe jääse elo lõpuni poiskõsõs ja näil om, nigu tarõkassõlgi, kõik aig vahtsit mänguasja vaia. Muidu nakkas näil ikäv ja nä võtva ette.

A tarõkassil olõ vahtsõ mänguasja peenembast mõttõst jumala ütškõik. Tä haard plekist pulga hambidõ vahelõ ja lätš tuuga ummi kassiasju ajama. Feng shui olõ jälki majan ja rahu maa pääl.

Horoskoop 2018. aastagas

Katõtõistkümnemele tähemärgile ütles laelambi abiga vahtsõs aastast tüü-, raha-, armastus- ja ilmaõnnõ Eesti kõgõ veidemb tunnõt tähetark KALDMANI HEDI (38).

AINAS 21.03.–20.04.

Tüü. Varrampa häste sisse tiinnü tüüots või seol aastal är kaoda. Hoia uma sälätagonõ joba ette kimmäs, kae näütises valmis mõni koolitus, mink pääle olõt joba ammu mõtõlnu, ja panõ hinnäst sinnä kirja.

Raha. Pluuto lindlõs su rahaõnnõ kotsil, aasta seen või sinno mitu juhuslikku rahastüsti uuta. A kae ette: ku tiit otsussit ülearvo oina muudu, kaos tuu raha sama kipõstõ, ku tulõ.

Armastus. Püsüs sammamuudu. Ku midägi om, sis tuu jääs, ku ei olõ midägi, sis jääs kah.

Ilm. Kehväpoolinõ.

LÕVI 23.07.–22.08.

Tüü. Seo aastak om sul hulga kohustuisi, miä tähendäs, et piät sundma hinnäst väikeisi puhkuisi jaos aigu võtma.

Raha. Ku ülearvo rahast piät, sis tedä ei olõ, ku ei piä, sis om.

Armastus. Ku hoiat karva läükmän ja laka lehvmän, sis tulõ ja jääs su mano ka armastus.

Ilm. Jaanipäävä tervütäse sinno pühä Elmo tulõ, jõulu aigu om harilik suusailm.

NEITSÜ 23.08.–22.09.

Tüü. Kullõ ummi tüüseldsiliidsi, näide käest võit ammuta suuri tarkuisi, mink pääle sa esi ei olõs tulnugi. Tähtsä om nuu är tunda ja kinni püüdä.

Raha. Ei olõ, a tuu om okei.

Armastus. Veenus om sullõ armulinõ, a õnnõ sis, ku sa timä vasta kah olõt. Är mängku uma õnnõga ja hoia noid, kiä sul omma.

Ilm. Päält jaanipäivä om sul suur pöud ja tolmusaadana võiva vaivama naada. A vähembält talvõl om illos ja rahulinõ ilm.

KAALU 23.09.–23.10.

Tüü. Inne, ku vahtsõ tüükotussõ vasta võtat, piät hoolõga läbi märkmä. Inemise pruuvva sinno seo aasta esieränis pallo tüssädä.

Raha. Timahava om rahakõist veidemb, ku ollõ minevä aastak. Õnnõmängõn nii pallo ei viä, a tuuist lätt jäl armuelon kõik kõrda.

Armastus. Õigõ inemine om su elon joba olõman, sa olõ-i lihtsäle seod viil tähele pandnu. Vahtsõnõ aastak tuu su pää sisse seo arvosaamisõ ja õnn saat sinno egäl puul.

Ilm. Aasta läbi om külm ja vihma satas.

SKORPION 24.10.–22.11.

Tüü. Umma tüüd tiit väega häste. Esiki ku sinno välastpuult timahava veidemb kitetäs ja tähele pandas, rühi uma tsihi poolõ sammamuudu edesi. Toetami, igatahes!

Raha. Rahasais om kõik aig üttemuudu. Aasta tõsõl poolõl või tul-la suurõmbit välläminekit, a saat neo umast kokkohoiõtust rahast katõtu.

Armastus. Kõik maailm armastas sinno, sa piät tuud lihtsäle esi inämb uskma.

Ilm. Vätku ja pauku om nii jaanipäävä ku jõulu aigu.

REIMANNI HILDEGARDI
TSEHKENDÜSE

VIBUMIIS 23.11.–21.12.

Tüü. Ku sul om mitu tüükotust, piät opma parõmbalõ aigu näide vaihõl är jagama. Väiku pinge tüü man võiva ette tulla, a lövvät näide maandamisõs api sõpru käest.

Raha. Om kah.

Armastus. Saat timahava Amori nuuliga mitu kõrda pihta. Är lasku suuril tundil umma pääd peris segi aia, tõõlinõ herrä vai õigõ provva timahava viil su mano ei jõvva.

Ilm. Tulõva piniaasta peräst om terve aastak pini-ilm.

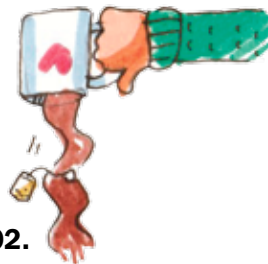
KIVIKITS 22.12.–20.01.

Tüü. Vanõmba kivikitsõ piäs mõtlõma pensionilõ jäämise pääle, noorõmbil tuuist om aig helgädä – vahtsõl aastal uut sinno mitu põnovat tüüpakmist ja võimalust.

Raha. Lövvät rahapaa.

Armastus. Peläkü ei armutii pääl nilvõstumist, miä sinno vahtsõl aastal iin või uuta – egäst vahtsõst kogõmusõst om midägi oppi.

Ilm. Hoia hinnäst kerävalgu iist, seo või sinno ohusta kongi jaanipäävä ja jõulu vahepääl.

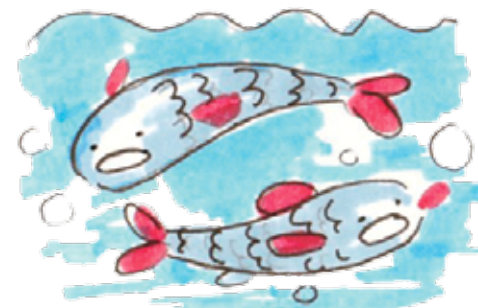
VIIKALDAJA 21.01.–19.02.

Tüü. Tüü tuu leevä lavva pääle, murõhtagu ei. Ku sul omma suurõmba plaani, sis tulõ rohkõmb vaiva nätä, a siski är hinnäst peris krõnglis tüütägu.

Raha. Raha olõ-i su jaos timahava tähtsä, tuu tähendäs, et tedä vahepääl om ja sis vahepääl jälleki ei olõ.

Armastus. Timahava võit armastusõ seen peris ujuu. A kae ette, et är es uppuu!

Ilm. Likõ ja külm ja ilõdu.

KALA 20.02.–20.03.

Tüü. Ku tüü sullõ närve pääle käu ja tüüseldsilidse ulli omma, sis piä vasta – timahava tulõ seon asan suur muutus.

Raha. Marsi poolõst võinu jo olla.

Armastus. Hoia noid, kiä sul omma. Ku kiäki om su elon olnu joba pikembät aigu, sis tiitä, et inemise uutva joba ammuki, kuna saa pikä lavva taadõ. Tulõ näile vasta!

Ilm. Taivast satas kallo ja kunnõ.

KATSIGU 21.05.–21.06.

Tüü. Siiämaalõ olõt tennü tüüd katõ iist, no om aig tsipa hõngu haarda. Sõida näütises puhkama lämmäle maalõ.

Raha. Rahha om parasjago, a ku sa olõs heldemb ja raha hoitmisõ pääle nii pallo es märgotanu, olõs taad viil inämb.

Armastus. Timahavva om su armuõnn peris hää, kogoni nii hää, et piät tegemä rassõ valimisõ. Tuu tegemise man või olla sullõ tähetarkust api.

Ilm. Päiv ja Kuu mõosõ ütenukun nii, et põlluvilju kasvatamisõs om umbõ hää aastak.

VÄHK 22.06.–22.07.

Tüü. Tüü löüdmisega hätä ei olõ, olõt egäle poolõ väegagi oodõt. Tuugiperäst võissi hinnäst võõrkiili opmisõga tävvendä, ilmangi ei tiitä, kuna vaia tulõ.

Raha. Rahha om nigu rapa.

Armastus. Mine mõtsa! Pedäjide, kuusi ja saarõpuiõ vaihõlt lövvät hindäle tuu õigõ seldsilidse.

Ilm. Jaanipäävä aigu võit trehvädä viipõõrust, esieränis sis, ku olõt joogist ülearvo väke võtnu. Jõulu aigu om rahulikumb.

Merevaigutütrik

SILLA SILVER

Ol' illus jaanilaupäävä hom-muk Läti piiri lähkün Taga-kolgan. Nurmi pääl häitsivä lilli, orun vulisi aigupiten Piili uja ja päiv pilsõ edimitsi kullatsõid pritsmõid kastõ-hainu pääle. Üle tuu suurõ rahu ol' laotunu õrn undsõ nigu pruudi valgõ luur. Imä rutsõ lauda manu lehmä sõo-ratama ja lamba määgsevã vällalaskmist uutõn.

Kõgõ tuu ilu ja rahu kes-kele ilmu lauda takast äkki vällä nuur naistõrahvas. Pal-lidõ jalguga, pallã ihu külge kliipünü lähilikõ õhukõnõ kleit hainaprahti ja nõgõsõ-siimniid kõrrast täüs. Hiussin aga ripõndiva kuiunu haina ja pedäjenõgla. Kaimi imä-ga tuud ilmutist nigu muu-maalast. Naanõ toef kindlusõ saamisõs sãlã vasta vanna tammõ ja es lausu sõnnagi.

Imä kohend' nüssiku tõistõ kätte ja ühmäs mullõ: «Taa sääne nigunii su tutvã, kõ-nõla esi,» ja lãts edesi lauda manu. Nüüd pãssi naasõl kah helü valla: «Gde ja? Stes Latvija?» küsse tuu likõ olõvus lãti aktsendiga vinne keelen. «Ah et konh. V Esto-nii,» lãtsi ma kah vinne kee-le pääle üle.

Tull' vällä, et Riia oppaja olliva tulnu autidõga siist paari kilomeetri kaugustõ Läti järve viirde kooli lõppu pedämä. Võeti muiduki ka viina, kãuti oidman ja tunti hennãst hãste pääle rassõt aastat. Järve veeren pedã-jite all olliva hãste madala katusõaludsõ, kohe sai varru roomada. Naanõ ol'gi sinnã ala roninu ja magalõ jãänü.

KOKHA PRIIDU TSEHKENDÜS

Ku üles herãsi, olliva kõik lãnnü. Jo kiãki es olõ naasõst puudust tundnu. Kona kõik rõi-va pääle kleidi olliva üte oppaja autudõ jãänüvã, ol'gi tuu timã ainumanõ ihukatõ, miã sãlgã tõmmada. Kah kõik dokumen-di ja raha olliva autun, miã joba ammu Riia poolõ sõitsõ.

Nii tã ol'gi sis nakanu üt-te tiirata piten astma, kooni nãk-se mi elãmist. Võtsõ tsihi õkva maja pääle, aga iin ol' laga luht uja, kaalani nõgõssõidõ, angõr-piste ja tarnapuhmõga. Sããlt

lãbi murdõn tã tuu hainaprahi hendãle külge kofaski.

Jutu seen sai teedã, et timã nimi om Dzintars, mis eesti keelen tähendas merevaiku. Olõmi ausa, tuust ilosast tõrva-pãrlist ol' seo pallidõ jalguga likõ «meitene» (preilna) külh vãega kavvõn.

Kutsõ ma sis «merevaigutü-triku» tarrõ, paksõ pitsi konjakit ja paar tassi kangõt kohvi – õks külãline Riast, mis tuust, et lãbileonu, puulpallãs ja veidü pohmellin.

Suur ol' naasõ imestüs ja murõ, ku sai teedã, et tã Eestimaal om. Tuu ol' viil aig, ku Läti-Eesti piir kinni ol', nii et üleminekis pidi hinnãst registriirmã ja to-kustaati nãütãmã. Mis edesi tetã? Lubasi viiã tã autuga Vastsõ-Roosa piiripunkti. Preilna tiidse hendãl olõvat Hopan sugulaisi, kelle kãest raha ja rõiivid saas lainada, et tagasi kodu sõita.

Vastsõ-Roosa piiripunktin tull' üts valvõn ollõv tutvã kaitsõliitlanõ meile vasta. Ku ma aõa olli ãrã seletãnü, kaie miis tuu naistõrahva pääle ja vanguf pããd: «Siist ei olõ meil enãmb medãgi võtta vai tahta. Ja dokumen-te jo nigunii ei olõ. Saada sa tã Läti piirivalvuriidõ manu, ma lãã tunnistajas ütẽ, et tã mi mant om lãbi kãünü.»

Lãtsimi sis kolmõkõistõ – ma lühküin kodorõivin, vor-min piirivalvur autumaadiga ja tuu hainapepriid täüs naanõ – lãtlãisi poolõ pääle. Piiri-mehe tulliva vällä, kulssiva mi jutu ãr ja jãivã mõttöhe.

Ku ma ütli, et seo om tükk merevaiku naabriilõ jaani-pãävã kingituses, muiassiva lãtlase pããd kõrvalõ kããnden ja kãsksevã naasõl edesi Hopa poolõ astu. Nõgõsa-prahinõ «merevaigutükk» tennãs minnu ni piirimiihi ja nakaõ minemã, likõ kleit pallã iho ümbre lapsman. Ennedã pallidõ jalgu kastõsõ jãle jãivã asfaldi pääle.

Nãdãli perãst saiõ ma Riast mobla pääle sõnumi: «Paldies, Silver!». Äkki ol' tõnõ hoopis nãkipreili, mere-vaigukulladsõ sãmãmega? Inemise sisse jo ei nãe.

Aapo, kui sa taad luku loet, olõ hãã ja tii laul «Vãikuisi lii-nu pini omma targa». Ja tõnõ palvus: liiklusõmehe, ku raha-kott lupa, ankõ toolõ taksikõsõ-lõ ütõ auraha. Timã om tuud vããrt inãmb ku kiãki muu.

PULGA JAAN

Pühhi aigu süüdi ütẽn perren ãr: ütõ suur kuuk kümme makõt kuklikku ütessãtõistkümmend ubinat katskümmend kolm kompvekki sãidse tsõõrikut ütessã pulgakompvekki katõssa ijãtüst katskümmend kats vehverkuuki

Rehkendã', mitu magjahust süüdi pühhi aigu tuun perren kokko ãr!

Süändlãmmistãv aastak

Võtami sõs kokko, midã halva ja midã hããd ni süändlãmmis-tãvãt minnev aastak inemiisile pakk.

Mullõ miildü, et tõtõelosaatõst tunnõt Prooviabielo-Helen võtf mõistusõ pããhã, lõpõt uma não ekspõ-niirmise ja nãütãs no sotsiaalseidãn per-set. Nãgo tãl õlearvo

RUITLASÕ OLAVI, loomuvastalinõ inemine

palloõtlev ei olõ, ei olõ perse kah, a perse mõos kuigi vaossin hoiõtumpa. Või-olla es olnuki mõtõt uma não ja nimega vällä tulla, olõs hinnãst algusõst pääle Prooviabielo-Persenã tuvustanu, olnu kõigil rõõmsamb lõpp seol aastal.

Persenãütãmine nãütãs Heleni arõnõmisvõimõt. Não nãütãmine om ohtlik. Prooviabielo-Liisa, nãeti, sai arvo, et staarisaisusõga tulõva tãlle ka kohustusõ ütẽ, lãts bensinjaaman katõlõ vinne naasõlõ seletãmã, et müüjãga kõ-nõldas eesti keelen, ja tuu pääle pesti tãl nãgo sããlsaman õles. Vast nãütãs kah edespite roh-kõmb perset ku nãko.

President Kaljulaid ütẽf, et timã meelest es olõ Vinne aol õnnõlik latsõpõlv võimalik. Tar-ga naasõna es tii tã tuud kesk õüd bensinjaaman. Selle et ku sul vana-aastaõdagu inemiisile nãko nãüidãdã ei olõ, tulõ nãüidã-dã teedãki midã – piltligult par-hilla riigin olõvat olokõrda, tuu tähendãs...

Viil võti minevã aasta hinnãst

pallãs Martinsoni Hanna, Selde Kaisa, Paometsa Triinu, Borni Elina, Jurmani Marilyn ja Kuurmaa Lenna. Aituma nãile kõigilõ!

Barutol ehk Hõõ-velsoni Kaidol lãts kah hãste, võtf hindã pallãs ja sai Jaapani telesafan geimehe rol-li. Inne pidi jaapanla-

sõ muidogi hãbendelejãle eestlã-sele lubama, et tã ei piã seriaalin üt-tegi miist kumpma. Või-olla omgi tã nãütlejãn võimsamb, ku tã sumotarin ol'. Sumon tulõ kõik aig umma vastast kumpi, kiã om teedãki miis, või-olla selle es tulõki Barutokõsõst Yo-kozunat. Ku Yokozunas tahat, sõs tulõ vastast õks egãlt puult ja kõrraligult kumpi. Ja Yokozuna, kedã sa kumpma piãt, kump jo vasta kah. Vãega kõvva kump. Siist ja sããlt!

Seo aasta tulli kõik kuulsa ja kiusadu naasõ vällä ja anni uma õlestunnistusõ. Kavva võtf aigu. Kats tuhat ja katõssatõist aastat om joba Jeesusõ sũnnüst, ja no tull' vällä, et kõik mehe omma ahistaja ja perverdi. Martinsoni Hanna, Selde Kaisa, Paometsa Triinu, Borni Elina, Jurmani Marilyn ja Kuurmaa Lenna võt-va hinnãst pallãs, a pervert olõ ma? Prooviabielo-Helen tsuskas tagaotsa mullõ vasta puutri-ekraani, a pervert olõ õks ma? Vai vahet ei olõ, Kalvi Kallõ, vai määnegi Weinstein.

Tossu Tilda pajatusõ

Kae, timã kah viil!

Tsipa inne aastalõppu nãüdãs televiisor jãl suurõ parteipããligu matussit Moskva liinan. Sai nãtã matussõ rongikãuki, mille iinot-san sõitsõ auto kadonukõsõga. Auto pääle ol' riputõt õtlemãldã pallo avvorahho. Liikvast pildist olli vällä lõigatu varõsõ kraaks-minõ ja tuu jãlle mürtsãhüs, ku

kirst hauda lasti.

Vet egãlõtel omma noist pãi-vist uma mãlehtüse, elli tã kon elli. Lats tull' latsiaiaast kodo ja kõnõf uudist, et Niidilits om ãr koolnu. Imã lei kattõ kãtt kok-ko ja ütẽf: «Kae, timã kah viil!»

Perãn tull' vällä, et jutt om iks ütẽst ja tuustsamast. Õnnõ vãi-ku kiil es painu nimme Leonid Iljitõ vällä õtlemã.

Musta habõnaga jouluvana

Ma kuuli raadiost, et eestlãse ei uskvat kedãgi ega midãgi. Tuu om külh tävveste võlss jutt.

Olõ-i kuulnu joht üt-tegi last vai suurõmbat inemist, kiã olõs viimãtsil nãdãlil õtelnü, et jou-luvanna olõ-i olõmah ja tuu-perãst ei võta tã kãest ka üt-tegi pakki. Vastapite, nigu mõni verevã paltoga miis tarrõ sisse astõs, nii nãksi kõik karmanit kobima. Õks tuuperãst, et kar-manist tuu tark massin, kon salmi kirãh omma, vällä võtta. Ja salmi ol' vaia selle, et loodõ-ti iks vana kãest kingitüst saia.

MUDA MARI

Latsilõ

Vastus saada' üte nãdãli joosul meiliaadressi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiaga: Uma Leht Tartu 48 65609 Võro.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmãhe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai plaatõ.

Latsinukka tugõvã' Võro Instituut ja Võro selts VKKF.

Minevã kõrra vastus: Latsõ' sai' kingituses lego, suka', pupi ja raamadu. Avvohinna saa TAMMUSÕ RANDO (4) Viimsist.

Tãuskasunu ja latsõ, kiã lukõ ja kirota mõistva, saava võro kiilt oppi: <http://oahpa.no/voro/>

Telli Uma Leht
Võromaalt peri sõbralõ,
tutvalõ vai sugulasõlõ!

6 kuud – 6 €, 12 kuud – 12 €, e-arvõ püsimaasuleping 0.85 € kuun.
Telli saa ExpressPostist:
tellimine.ee/umaleht, tel 617 7717
vai postkontorist.

Ku tellit leht olõ-i postkasti tulnu, andkõ teedã SAIõ Kultuurileht: marika@kl.ee, tel 683 3133